

1763
159

B
830.

uus
Aabitsaraamat

Rõdige uuema õpetusviisi järele

koogu seadnud

J. Jüdimois.

Eesti Kirjameeste Seltsi Toimetused Nr. 41.

Nus
Aabitsaraamat.

Kõige uuema õpetusviisi järel

kõrge seadnud

J. Lüdimois,
koolmeister Wändras.

Tartus, 1880.

Schnatenburgi trükk ja kulu.

Zensuri poolest lubatud. — Tallinnas, 2. Septembril 1879.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

43597

Seletuseks ja sissejuhatuseks.

See aabitsaraamat on järgmiste pädagogika põhjusõpetuste järele kokku seatud.

1. **Õpetus olgu lõbus!** Sellepärast on siin naljakad ja lõbusad, lapsele armsad tükiid kokku korjatud. Igauks ära õpitud tükiid olgu niisugune, et ta last põlewa himuga uut tükiid õppima sunnib.

2. **Lugemine ja kirjutamine algagu ühe korraga.** Õlus on nad mõlemad ühewäärilised.

3. **Hääleweerimine (Lautirmethode)** on ainus ja õige õpetuswiis, mille waral lugemine loomulikult ja kergelt kätte saadakse; sellepärast peab seda õpetuswiisi küll tähele pandama.

4. **Kõik saagu kindlaste ära õpitud;** sellepärast last last senni õppida, kuni tükiid hästi läheb.

5. **Midagi ei pea õpetatama, mida ei mõisteta, ega midagi õpitama, mis midagi ei tähenda;** sellepärast saagu niisugused kahe, kolme ehk rohkem häälelised sõnad õpitud, mis midagi tähendawad, nagu on, et, ma, ja, kuff, woff, pois j. n. e.

6. **Iga õpetus harigu waimu ja mõistust!**

Seadused, mille järele lugemist õpetatakse.

1. **See laps tähe häälega tutwaks, nagu seda esimese tüki juures näidatakse!**

2. **Näita lapsele tähte!**

3. **Näigi lapsele tähe häält weel ette!**

4. **Kase last kolm ehk neli korda selgeste järele rääkida!**

5. Pea pisut wahet ja küsi siis: „Kudas lugesime seda tähte?“
  6. Lase weel mitu korda rääkida!
  7. Näita teist tähte!
  8. Õpeta teine täht niisama kätte, kui esimene!
  9. Nüüd küsi: „Kudas lugesime seda tähte?“
  10. Kui lapsel mitte meelde ei tule, siis ei tohi mitte järsku ette ütelda, waid lase teda **järele mõtelda**.
  11. Kui lapsel mitte meelde ei tule, siis ütle ette ja lase mitu korda pikkamisi järele rääkida!
  12. Kudas lugesime teist tähte?
  13. Ka siingi ei tohita kohe ette ütelda, kui lapsel järsku mitte meelde ei tule.
  14. Kui mitte meelde ei tule, siis ütle ette ja lase mitu korda järele rääkida!
  15. Lase esimest ja teist tähte üksteise järele mitu korda lugeda, kunni nad ladusalt lähewad!
  16. Õpeta kolmas täht niisama kätte kui esimene ja teine!
  17. Lase neid kolme tähte nii kaua lugeda, kunni nad täieste käes on!
  18. Lase nüüd esimest rida (häälte harjutusrida) senni lugeda, kunni kõik hääled taktistamata lähewad. Kui laps mõnda tähte kohe ei tea, siis lase teda järele mõtelda ja ära ütle millaski järsku ette. Selle läbi paned igas õpetuses kindla põhja.
  19. Nüüd hakka järgmiste kahehääleliste sõnadega oma õpetust pääle. Soia warras esimese tähe juures ja lase last tähe häält senni kinni pidada, kunni sa wardaga teise tähe juure lähed, siis ütleb laps ilma wahet pidamata teise tähe. Esiteks lähed see pikemalt, siis kord korralt ikka rutemalt. Kolmanda ehk neljanda korra ütlemisel loeb laps seda sõna täieste. Selsamal wiisil õpetad ka kolme-, nelja- ja wiiehäälelised sõnad. Siin kaub endine weerimine ära, kus üksikud hääled üksteisest ära kikuti ja lahutati, et lapsel neid wiimati pikemais nelja- ja wiiehäälega silpides raske oli kokku sunnitada, ja selle asemelle astub loomulik ja kerge lugemise wiis hääli üksteise järele kohe kokku lugeda, ja pannaakse ka kindel põhi pärastpoolsele õigekirjutusele.
  20. Õpeta kõik kindlaste kätte!
- Need seadused maksawad iga tüki kohta.

Räägi ise ja lase ka last järgmisi sõnu rääkida: on, konn, winn. Mida ja nende sõnade lõpul kuuled ongi n-hää. Keel seisab wasta päälmisi hambaid ja hää sünnitab inisemist.

Lähe m-häält kuuled sõnade rumm, lõmm lõppudes. Kuuled seisawad koos ja hää sünnitab ümisemist.

1.

i, n, m.

n i m i n m n i n m i n
ni im mi im in in ni, ni mi,
mi ni, ni mi, mi ni.

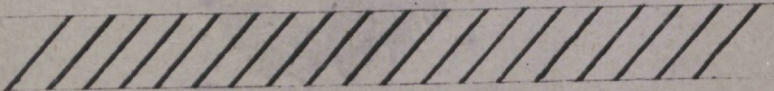

2.

E.

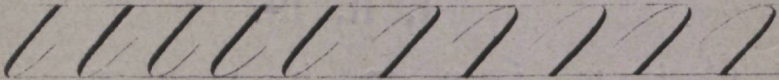
e i m n e n e m i e i e m n e
en ne, mi ne, ni me, ni mi,
mi ne, en ne, ni mi, ni me.

3.

U.

u e i u m n u i n u e m u
mu ne, um ne, un na, mi ne,
um ne, en ne, mu na, ni mi.

4.

O.

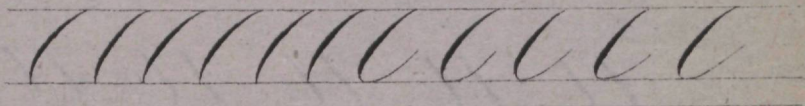
o e i o n m u o i n o e o
on, mo, om mi nu, on ni, om mi,
mi ne, mo, om, on, um ne, on ni.

5.

a.

a e i o u a n m a o u a
 ma, anna, mina, minu, on. muna on
 umne. anna mune! minu nimi on an
 na. mine ennu manu! ma, on, mo.

6.

Tähe „l“ häält kuulub sõnade kull, will lõppubes. „ai“ on kahehääkeline, lge ühekorraga ja mitte lahutatult ai.

l, ai.

ai l a i l ai e l m ai l u ai
 lai, mai, naine, li na, lai na. mi nu ni n
 on lai. lai na mune. mai on mi nu naine.

7.

Tähe „r“ häält kuulub sõnade wurr, kurr lõppudes „ei“ räägi ühe korraga
otse kui üht tähte.

r, ei

ei e i r l o ei r m l ei a l

eile, lei na, lai na, rei nu, meri. mi na
ei lai na. meri on lai. mi na rai un.
ei nu, linn. maru, lei na, lai, meri, eile.

8.

Tähe „w“ häält kuulub sõnade wend, waew hakatuses. Seada alumine huul
päalmiste hammaste wasta: häält, mis sünnib, on „w“ häält. „oi“ räägi ühe
korraga.

w, oi.

oi o i w u oi ai w ei r l w.

wai, woi, wene, wana, wari, oina,
loi mu, laima, lawa. anna on wana
naine. wari on lai.

z z z z n n n

9.

Tähte „s“ „š“ häält kuulud sõnade mis, kes lõppudes ja sai, siis hakatuses.

s, š, ui.

ni u i š oi s ui r ai š ui s.
es, as, us, ais, šai, šui, nui, wui, šari,
uš š, šei na, lai ša, la še, šai ei šei ša.
mari on minu naine. mine muri!
weni wari.

m m m m u u u u

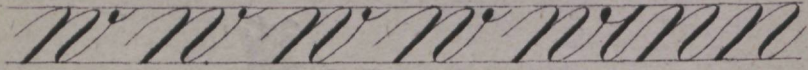
10.

Lähe „p“ „b“ häält kuulud sõnades kapp, napp, leib lõppudes.

b, p, au.

au a u b ui p au b r oi p au.

au, anš, aur, pau, pau na, pai. mine
ša si muri ša ba. pai mari, an na lei ba.
aida al on us.

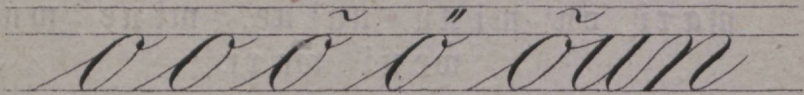

11.

Tähe „d“ „t“ häält kuuldes sõnade aid, ait lõppudes.

d, t, ae.

d ae a e t au d ae t m ae.
et, ta, tal, ei, eit, ai, ait, aid, tui, tuid,
pae, peal, pan, paun, toit, nael, leib,
wait, mis, meid. leib on toit. mis on tuli?
mis on nui?

12.

Tähe „g“ „f“ hääli on sõnade aeg, aef lõppudes kuulda.

g, f, ea.

f ea e a g ea f ae ea g f.
ae, aeg, au, aur, aef, pea, real, sea, seal.
fae, fael, pau, pauf. šäga on tugew kala,

auk on lai. meid, teid, neid. seal on saba taga. mine met-sa! tule tuppa!

a a ä ä n n a

13.

Tähe „h“ häält kuulud sõnade ah, oh lõppudes. „i“ häält ja, juba hakatuses.

h, j, iu.

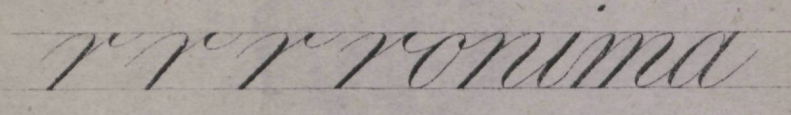
j h iu i u h iu j ae ea iu j.

ah, oh, uh, hoid, hein, hand, ja, ju, jo. maja, jagu, kiud, ja, waim, liud. kes sai wana oina naha? sinu liud. on wana, mis on hein? kui lai on tema hand?

h h h h h n n a

14.

el, em, en, er, es, be, de, ge, ha, ka, pe, te,
we, jot, on, mo, aus, aur, lai, mai, leib.
waim, eit, kiud, liud, toit, aid, aeg, sui,
saun, paun, haud, kaew, nael, tael, seal,
real, lagi, tugi, lori, kius, lugu, kufu.

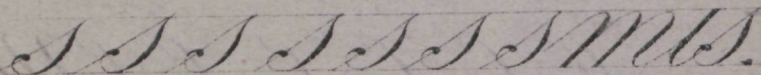

15.

aa, ee, ii, oo, uu

on pikad täishäälitseb.

aas, ees, uus, uur, maa, saa, nii, wii, puu,
too, loo, tee, kee, wee, suu, luu, meel, loom,
wiin, niin, saan, keel, riik, tiir, suur, puur,
jook, suur look on uus. saan on suur.
aas on ees. uur on siin. soos on
suur puu.

ä, õ, ö, ü.

härg, särg, fõrw, sõrg, tõmp, tõnts, fõnts, külq.

ää, õõ, öö, üü

on pifad täisääleliseb.

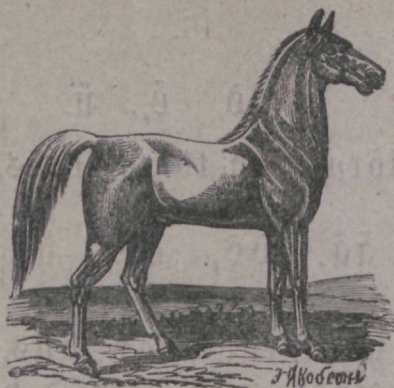
pää, pääl, hää, rää, äär, lää, rõõ, sõõ, nõõ, löõ, nõõp, müür, nüüd, hää on hää. rõõ on suur. nõõ on siin.

t t t t täna.

äi, äe, õi, õe. õi, õe, õu.

äi, käis, päew, näen, õis, õun, õel, käi, käed, tõi, nõu, wõi, lõin, wõin, mõel, põi, sõed, lõed, wõid, jõud, lõug, sõel, nõel, räim. äi sõi wõid. ma tõi õit. õun on hää; räim on ka hää.

l l l l lõõr.

18.

Kaffik-kaashäälelifed.

nn, mm, rr, ss, ll, tt, ff, pp.

onn, önn, fonn, soun, amm, famm, pomm,
wurr, sorr, tiir, kass, pass, loss, rott, kott,
nutt, latt, full, hull, loll, paff, tuff, piff,
täff, päff, näpp, fapp, rüpp, pütt, püfs,
fönn, pimn, pamm.

b b b b b taba

19.

ilm, hölm, arm, arw, urw, üfs, ufs, ofs,
halp, hölg, und, arg, org, ork, ufk, ehk,

eht, ahw, oht, aeg, arg, aid, härm, hein,
leib, lehw, käpp, toff, paif, fiind, kann. orf,
on must. hark on ka must.

h h h h h hein.

20.

film, salm, sölm, fulm, hirm, farm, parm,
sölg, fulg, külq, hunt, sant, tont, lind, pind,
rind, kand, wirk, nurk, fark, särk, põlw,
pilw, salw, malm, halb, sarw, parw, tōrw,
malk, faks, tuks, sild, põld, silt, sült. üks,
faks, kolm, nii kui tuhk ja tolm.

d d d d d ader.

21.

e=ma, o=ma, o=nu, u=ni, a=ni, o=ri, a=ru,
e=ra, o=ra, o=le, e=la, u=la, i=lu, i=sa, a=si,
au=sa, i=hu, a=hi, ha=be, u=ba, e=ba, e=ga,
ae=ga, õi=ge, õ=de, o=da, i=du, õ=pi, au=sa,
u=su, i=su, õõ=nes, oinas on õnes, uba on
õige ilus, ema on hää, ilus ilm.

k k k k k k k u u.

22.

an-na, en-ne, on-ni, am-me, am-mu, ol-la,
al-la, et-te, of-fa, up-pa, ot-si, is-tu, as-tu,
or-ja, ad-ra, af-na, of-sa, uk-se, od-ra,
os-ta, us-fu, õn-nis, il-mad, an-nid, of-sad,
is-tun, siin aasa pääl on ilus olla. ma
istun haawa ofsa pääl. astu alla!

p p p p p p p u - na.

23.

ai-a, aj-a, uu-e, we-a, mei-e, sei-a, käi-a,
tei-e, sai-a, õi-e, põi-e, rai-u, lai-a, nui-a,
pau-na, kõi-e, rei-e, se-a, sa-e, mei-e, wii-e,

l*i*-a, l*ö*-a, p*ö*-a, n*ö*-a, s*ö*-a, j*ö*-a,
p*ü*-a, h*ü*-a, s*ü*-a, m*ü*-a, m*e*-e. anna
sai seia. anna mulle!

j j j j j j äres

24.

m*i*-na, m*u*-na, w*a*-na, u*i*-na, t*ä*-na, t*e*-ma,
f*a*-ma, t*u*-me, t*ü*-me, w*a*-li, f*a*-li, t*u*-li, p*ö*-li,
w*e*-ri, f*a*-ru, m*ö*-ru, l*ö*-wi, s*u*-wi, f*i*-wi, k*ö*-wa,
f*ä*-bi, t*u*-ba, m*a*-du, w*a*-ga, t*u*-gi. kiwi on
k*ö*wa; t*ü*wi on t*ü*se.

g g g g g aga

25.

t*o*-k*i*d, w*o*-k*i*d, n*o*-k*i*d, p*u*-k*i*d, n*u*-k*i*d, r*u*f-k*i*d,
f*a*-k*u*d, k*u*-k*e*d, t*ä*-k*u*d, k*e*-p*i*d, p*u*-h*a*s, m*u*l-le,

ful=le, tal=li, kul=li, kel=la, mit=te, kōn=ni, hüp=pa,
kan=na, kat=ma, küt=ma, pet=ma, wõt=ma, jät=ma,
lait=ma, täit=ma, peit=ma, hoid=ma, kõr=wad,
kir=bud, nir=gid, kar=bid, kar=gud.

S S S S Sakk.

26.

jaa=ma, wii=ma, too=ma, poo=ma, joo=ma, söö=ma,
jää=ma, müü=ma, loo=ma, loot=ma, saa=ma,
faat=ma, kee=ma, keet=ma, wii=ma, wiit=ma,
waa=ta, waat=ma, jät=ma, muu=ta, muut=ma,
nee=me, neet=ma.

1406935278.

27.

ost=ma, and=ma, murd=ma, ämb=lik, kast=ma, pist=ma,
kost=ma, kand=ma, tund=ma, last=ma, tõst=ma,
maks=ma, lüps=ma, pähl=led, wiht=led, kist=led,
rist=luu, tald=rik, wist=rik, wäst=rik, kenad, kased,
kõwad pähkled, mustad kaarnad, hallid räästad,
karja poisid, suured karjad, linnu laulu, laste kisa
ja mitu tuhat teisi asju on metsas leida.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.

28.

e=la=ma, o=le=ma, i=wa=ma, a=wa=ma, a=su=ma,
ä=ga=ma, a=ruta, us=ku=ma, i=su=ne, ei=la=ne,
ar=wa=ma, astu=ma, is=tu=ma, os=ka=ma, öh=
ka=ma, auus=ta=ma, öit=se=ma, lo=ri=ma, lu=
ge=ma, we=ri=ne, tu=li=ne, pu=na=ne, pa=ha=ne,
tu=ha=ne, sega=ma,

oleusin öppima,

29.

o=le=wif, o=ri=kas, o=ha=kas, i=lu=sas, i=me=lik,
a=wa=lik, wu=hi=nal, lo=hi=nal, wä=ge=wus, tu=ge=
wus, mi=ne=wif, tu=le=wif, no=be=dast, ka=re=dast,
tu=ge=wast, nä=gu=sast, te=ra=waks, ka=wa=laks,

pü=ha=maks, ke=na=maks, wei=ke=sed tihased elavad
meie metsjades. tulised täkud jooksewad tuhinal.

tarkust kiini tabama.

30.

ar=mas=tus, õn=nis=tus, o=man=dus, wa=ran=dus,
wihastus, karistus, himustus, wilistan, koris=tan,
wihastan, warastab, lepitus, manitsus,
põlendik, waresed. pühitse pühapäewa!
auusta oma isa ja ema, et sinu käsi hästi käib ja
sina kaua elad maa pääl.

igal ajal oma aeg.

31.

lan=ge=ma, mul=da=ma, wäl=ta=ma, jal=ga=ma,
tal=la=ma, hullama, hulkuma, kargama, tõm=bama,
wihkama, puhkama, wõitlema, sõitlema,
tuiskama, kauplema, tustima,

lapsed jooksewad rõõmsaste;

orawad hüppawad kärmeste;

kaupmehed kauplewad hooljaste;

sõjamehed sõdiwad wahwaste.

kopik korjab rubla.

32.

arm=jas=te, hirm=jas=te, nuhtlema, laisk=le=ma,
wihtlema, kiuslema, riidlema, warblane, sirt=
suma, puskama, laisklema, jättama, ämblikud,
kilplased, pistmine.

tii, tii, tihane,
waa, waa warblane,
läks aga metsja wurr.

rahu koputab,

33.

ha=ri=ne=ma, i=ni=me=ne, e=ma=ke=ne, la=hu=
ta=ma, kü=la=li=ne, roheline, sugulane, sajatama,

kobisema, taadikene, koolitama, möegakene, paadikene, kuulutama, roosikene, lõikamine, laulutama, hõikamine, waesekene, koraakene, naisekene.

waen kautab.

34.

lu=na=sta=ma, wähendama, kohendama, rehken=dama, kobistama, kärmamini, kurwastama, ham=mustama, pilwistama, wilistama, lunastamine.

tutt, tutt, tutt, tutt, tule meile,
meie eit läheb homme teile,
toob sooja saia,
pikas pudelis piima.

iga mees kiidab oma.

35.

Neid kolme wiimist tükki peab hästi loetama.

ma ei wõi. ja ei käi. sai on hää. mis see on? oi,
mis säääl on! säääl on luff. ta on siin. maa on
soe, sui on ka soe. ma ei saa, ja ei saa ka wõid. mull
on lapp; sull on napp. siin on ufs; säääl on kass.
nõuu pääl on kaas. maa teen sulle pai, tee mulle ka

pai. see mees on auus. sell reel on üks ais. mis on sepp ja lepp, kott ja rott, saun ja paun, pois ja mees.

käsi pesib kätt.

36.

mina olin muil suil siin, nüüd olen ma oma onu juures koolis. ma ei wõi enne oma ema juure minna, kui minu jalg terweks saab. ole nobe pois! meie pois sai hää kingituse. kes ei tule, ilma jääb. mis sa noores põlwes õpid, seda sa wana-
duses leiad.

oleks mull oma hobune,
sõidaksin sõeru mäele.
sääls mina sõõksin sõsteraida,
paugutaksin pähkeleida,
kodu mina toõksin toomingaida.

37.

saaniga sõitsin sõhinal, kodu poole sõhinal, läbi
lume sõhinal, üle kingu sõhinal. tulge kokku küla,
lapsed, karjaskäijad kaswandikud! tahan teile lugu
laulda, ime asju ilmutada. karjapoiss on kuningas
suure walla walitseja, palju pere pidaja, kuldse
krooni kandaja.

mis kirjjas see kirjjas.

38.

U, A, O, Ü, Ä, Ö.

u, a, o, ü, ä, ö.

Uks. Uks. Uur. Üks. Üür. Aas. Auus. Arm. Ärgas.
Ära. Ora. Org. Oda. Öis. Öun. Öde. Uks roomab.
Uba õitseb. Uks läks kinni. Aasa pääl kaswab
hein. Aur tõuseb üles. Önn on väike hoone. Öde
kedrab willu. Önnistegija oma armuga on meid
õõigest patust päästnud. Armasta oma isamaad.

39.

S, L, I.

s, l, t.

Saun. Sant. Siil. Seadus. Laud. Laps. Lind.
Leena. Lagedik. Laim. Luba. Loomas. Saun on
foe. Siga songib. Liisa kedrab. Lepp kaswab.
Lõuke laulab. Lumm on kurt. Tuli põleb. Türgi
maa on palju soojem kui meie maa.

Sõit, sõit, sõit, sõit sõbrale,
Üle oja omule,
Läbi laane langule,
Tua taha tädile.

40.

N, M, P.

n, m, p.

Niin. Nool. Naine. Nägema. Mai. Maja. Muna.
Magama. Pää. Poiss. Peeter. Pöder. Pihlaks. Rael
on rauast. Nairis on ümargune. Mari teeb woid.
Madli laulab leinalaulu. Mikkel on kärmas karja-
poiss. Pada söimab katelt, ühed mustad mõlemad.
Parem karta, kui kahetseda.

41.

R, I, A.

r, i, ä.

Rott. Rein. Rahwas. Jaan. Jalg. Jägelema. Ingel.
Inimene. Istuma. Kai. Karp. Kirik. Karistama.
Jaan on minu nimi. Jsa nimi on Kaarel. Jumal
on maailma oma sõna läbi loonud. Kirik on Ju-
mala koda. Palwes räägime meie Jumalaga ja
Jumal meiega.

42.

H, W, E.

h, w, e.

Ema. Ehitus. Edewus. Wend. Westi. Wasikas.
Hirm. Härg. Hobune. Ema arm on kõige ülem.

Cha järab taewa sõrwal. Härg möirab. Hunt on
tige loom. Hiir jooksis auku. Willem wilistab.

Mina hoian memme ute,
Kaitfen taadi suure karja.
Memm läks metsast marju tooma
Tõnnile ja Mannile,
Mulle tooma mustikaida,
Punaseida pohlakaida
Bihlakase pütiga,
Kadakase kapaga,
Toomingase toobiga.

Maga, maga, Matsikene,
Matsil magus unekene!
Eöö pilli Peedukene,
Peedul peened sõrmekehed!
Joo, joo Jukukene,
Jukul kirju kannikene!

43.

B, D, G.

b, d, g.

Bruno on minu wend. Berlin on Saksa maa
päälinn. Donn on üks Wene maa jõgi. Galiitsia
kuningriik on Austria walitsuse all. Gothlased oli-

wad üks endise aja wahwa rahwas. Johann Gutenberg on raamatu trüükunsti ülesleidja. Dresden on Saksi kuningriigi päälinn. Betel on püha koht. Betlemmas on meie Dnnistegija Jeesus Kristus sündinud.

Annekene, õekene,
Jookse, jooda mu hobune,
Seada mu hobu sadula!
Ma lähen Hiiole isale,
Ma lähen Hiiole emale,
Saaremaale sõtsile,
Wirumaale wellele.

44.

Lõõri, lõõri lõukene,
Pääri, pääri pääsukene!
Ütle, kus su kulla pesa?
Pesa kuiwa kuuse otjas.
Kus see kuiw kuusk sai?

Wana mees raius maha.

Kus see wana mees ise sai?

Wana mees suri ära.

Kuhu teda maeti?

Pika põllu peendra alla.

Kus see põllu peenar sai?

Küüdüd härjad küntsid üles.

Kus need küüdüd härjad said?

Karu neid ära söi.

Kus see karu ise sai?

Kütt teda maha lasi.

Kus see kütt ise sai?

Kütt läks pilliroogu.

Kus see pilliroog sai?

Wikat teda maha löi.

Kus see wikat ise sai?

Luiß teda kulutanud.

Kus see luisß ise sai?

Kadus sauna sõnnikulle.

Kus see sauna sõnnik sai?

Walge kana siblis laial'.

Kuhu walge kana sai?

Kull teda ära söi.

Kuhu kull ise sai?

Saks teda maha lasi.

Kus see Saks ise sai?

Saks läks ära linna.

Kus see linn ise sai?

Tuli teda põletanud.

Kus see tuli ise sai?

Wesi teda kustutanud.

Kus see wesi ise sai?

Wesi läks merde.

Kus see meri ise sai?

Meri meie õue all.

Mis sääl õue keskel?

Kaew sääl õue keskel.

Mis jääb kaewu kalda pääl?
 Sammas kaewu kalda pääl.
 Mis jääb samba otsas on?
 Kägu samba otsas on.
 Mis jääb käu käte pääl?
 Laps on käu käte pääl.
 Mis jääb lapse rinna pääl?
 Sõlg on lapse rinna pääl.
 Mis jääb sõle silma pääl?
 Sõrmus sõle silma pääl.
 Aga millest sõrmus tehtud?
 Sõjameeste sõrme-luista,
 Kõngemeeste kaelaluista.

Dr. M. Beske; Eesti rahwataulud 1. anne Nr. 90.

45.

Üksford rääkis wana hiir: „Kuule, laps, mina lähen täna kodust ära. Ma toon sulle linna saia ja muud magusaid asju. Ole hää laps ja ära mine selle aja sees mitte tuast wälja. Niipea kui ema oli ära läinud, puges noor hiir tuast wälja. Ta tahtis näha saada, kuidas mujal pool elatakse. Seda oli Hintsust kass tähele pannud. Kui hiirekene pää august wälja pistis, napsas Hints teda kinni. Ta waewas teda enne hirmsaste ja sõi wiimati ära.

46.

H i i r.

Hiir on väikene loom. Ta võib käia, jooksta ja ronida.
 Mitu jalga on hiirel?
 Nimeta weel loomi, kellel neli jalga on?

Kes on kõige suurem neljajalgne loom?

Kudas nimetatakse kõige väiksemat neljajalgist looma?

Misjuguft karwa on hiir?

Mitu silma ja mitu kõrwa on hiirel?

Kus elab hiir?

Kuda nimetatakse neid hiiri, kes põllul elavad ja neid, kes majas elavad?

Mida sööb hiir?

Kes on hiire kõige suurem waenlane?

Mis teeb kass enne hiirega, kui teda ära sööb?

Kudas püüawad inimesed hiiri?

Misjugune loom on hiire sugulane, kes lautades ja lakkades elab, aga palju suurem on?

47.

Kr = Kroon, kraaw, kruuw, kruus, kraas, kriim, kriit, krapp, kramp, Kristus, kristlik, kruuwima, krooksuma, kraasima.

Kl = Klaas, klaar, klymp, klaarima, Klaudius, klaperdama, kloppima, klass, Klitus, kliima.

Pr = Praad, prejs, prees, prill, priius.

Pl = Plaat, plekk, ploom, plaks, plett, Plinius, plaksutama.

Tr = Truu, trahw, trumm, troon, trepp, trükk, traat, traks, trallima, trullima, Truuta, Triinu.

Keele harjutused.

Neid peab mitu korda ruttu räägitama.

Konn krooksub. Briste preili pruutpärg. Klaari Kaavel kriipsutab kriidiga. Tralli Triinu trullib Traksi Truutaga. Kruuvi Krööt kraasib Kriisi Mari kraasiga. Pruuli Pärtli prillid.

48.

Jumal.

Alguses on Jumal kõik loonud, mida su silm näeb. Taewas, päike, kuu ja tähed, maa ja meri, mets ja väli, puud, rohi, wili ja lilled, inimesed ja loomad, kõik see on tema töö, neid kõik on Ta oma kõigewägewama sõna läbi loonud. Need loodud asjad tunnistawad wäga selgeste: Jumal on suur. Ta on kõige suurem ja kõige wägewam. Ta walitseb ja hoiab iga üht, keda ta loonud, isaliku armastusega! Sellepärast nimetame Teda taewa Isaks. Jumal on kõigis paigus. Midagi ei wõi teha, mida tema mitte ei näe. Ja weel enam: Ta tunneb ka meie kõige salajamad mõtted ära; sellepärast hoidku ennast igauks kurja mõtlemast. Jumal wihkab ülekohtu ja pattu ning armastab õigust ja hääduft.

49.

Jeesus Kristus.

Jeesus Kristus on Jumala poeg. Ta on Isast igaweste jündinud ja niisama suur kui Isa. Kui aeg täis sai, siis läkitas Jumal oma poja, et ta inimesed oma kannatuse ja surma läbi igawestest surmast ära lunastaks. Et ta meid wõiks ära lunastada, selleks sai ta inimeseks ja sündis ligi kahe tuhande aasta eest neitsist Mariast Betlemma linnas Juuda maal. Taewas pühitseti tema sündimist. Inglise sõjawäe hulk tuli taewast maha, näitas ennast wagadelle karjastelle ja laulis: „Auu olgu Jumalalle kõrges, rahu maa pääl ja inimestest hää meel.“ Selle suure püha mälestuseks pühitseti meie jõulu pühi. Kolmkümmend kolm aastat elas, õpetas ja kannatas Kristus inimeste seas. Siis suri ta meie eest ristisambas; aga kolmandamal päewal tõusis tema surnuist üles ja läks neljakümne päewa pärast Olimäelt üles taewa; jääb istub ta oma kõigewägewama Isa paremal käel auujärje pääl; jääb on tema päralt kõik meelewald taewas ja maa pääl ja ta elab ning walitseb kui kuningas igaweste.

50.

Püha Waim.

Kristus oli oma jüngritelle ütelnud: „Ma tahan oma Jsa paluda, et Ta teile teise trööstija pärast mind saadab, tõe Waimu, kes teid kõige tõe sisse juhatab.

Suiste pühal oliwad kõik apostlid ja palju muid koos palwel. Säääl sündis kohisemine taewast, otsegu kange tuul oleks puhunud. Maja, kus nad sees oliwad, sai suure walgusega täidetud. Iga ühe pää kohal üleweel nähti tuleleegikest, ja nemad hakkasiwad nute keeltega rääkima.

Niijuguses auus tuli Jumala Waim maha. See oli see Kristuselt tõutatud tõsiduse Waim, keda Jsa Kristuse läbi oli läkitanud. Ta tuli ja pühitses jüngrid ja kõike ristitogudust; sellepärast nimetatakse teda pühaks Waimuks. Selle püha mälestuseks pühitseme meie Suiste ehk nelipühi.

51.

Sild on jõe pääl.
Silt on poe ukse pääl.
Lind laulab puu otjas.
Lint on kübara ümber.
Kuld hülgab heledaste.
Kult läks kartohwolisse.
Lõng läks katti.
Kont on must lind.
Sina oled halb pois.
Tema on halb mees.
Eit puhastab lamba haigeid sõrgu.
Kalamees parandab kalavõrku.
Särk on mull seljas.
Särgi käis on katti.
Ema parandab minu särki.
Hunt on kiskja metsaline.
Hundi kaelaluu on kange.
Hunti anti mulle näha oma halli karwaga.
Erne rõugu latid on kõwerad.
Odra rõuku tehakse.
Woit on meie meeste päralt.
Woidu mehed hõistawad.
Woitu saanud meie mehed.
Nii on wilja täis.
Niid on ümber õue.
Nida katus on ära lagunemud.
Nita hakatakse ehitama.
Laut on loome täis.
Laud on roogadega kaetud.

52.

Tuule ema tõstis tiiba.
Tule minu juure.
Sulle oleksin ma warssi kullunud.
Piina on naisterahwa nimi.
Piina kaswab põllul.
Piina majad on ilusad.
Taali mõisas tehakse õlut.
Tali on wäga külm.
Talli wõti on ära kadunud.
Piima pääl on koor.
Pime ei wõi näha.
Wiili waske, raiu rauda!
Wili kaswab põllu pääl.
Willi sees on juba mäda.
Kiidu ärgu olgu meie wahel.
Kiida mööda loe edasi.
Nitta ratta kurekesed!
Nada mööda lähen ma koju.
Natas on ümargune.
Natta wits on rauast.
Sepp teeb mustad käed puhtaks.
Seebi waht on walge.
Nee jeba hoiab reepää kõweras.
Seepi ostetakse poest.
Sepa riistad on rauast.
Seppa kutsuti täna kohtu ette.
Saabas jalas, warwas wäljas.
Saapa nina on katki.
Saba ripub alla poole; kiili ajal on ta ülespoole.
Sapi wedelik on mõru.
Sappa kargas koer finni.

Wöerad tähed.

B, b, (nimi *tset*, loetakse kui *ts*, ka Wöru keeles pruugitaw.)
 Zion, Zebedäus, Lazarus, zöör, ziga, ziplema, zagama,
 zuskama.

C, c, (nimi *tse*, loetakse kui *t*, aga *e*, *i*, *ä*, *ö*, ees kui *z*).
 Carl, Capri, Cornelius, Columbus; (kui *z*) ceder,
 Cäsarea, Sicilia.

Ch, ch, (nimi *tse-ha*, loetakse kui kōwa *h* ehk *hh*, alustuses
 ka kui *t*) Zacharias, Zachäus, Chaldäa, Chiwa.

Sch, sch, (nimi *es-tse-ha*, ta häält lase omale ette rääkida).
 Schiller, Schubert, Schuhmann, Buschmann, Schlüsselfburg.

F, f, (nimi *chw*, rääkitakse kui kōwa *w*). Franz, Ferdinand,
 Friedrich, forte, fortepiano, fauna, fata.

V, v, (nimi *vau*, rääkitakse muis keeltes kui *w*, aga Saksa
 keeles kui *f*). Victor, Victoria, Verden, Volquin. (Kaks
 wiimist on Saksa keele sõnad.)

Qu, qu, (nimi *ku*, loetakse kui *kw*). Quarta, Quintus, Qued-
 linburg.

X, x, (nimi *iks*, loetakse kui *ks*). Felix, Alexander, Xerxes,
 Sextus, Xantippe.

Y, y, (nimi *ypšilon*, loetakse kui *ii*, sõna hakatuses täis-
 häälelise ees kui *j*). York, Yukatan, analysis, cylinder,
 lypsän, kynä, yksi, hywä.

Isa.

1. Jeesuse Palwe.

Meie Isa, kes Sa oled taewas! Pühitsetud saagu Sinu nimi. Tulgu meile Sinu riik. Sinu tahtmine sündigu kui taewas nõnda ka maa pääl. Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew. Anna meile andeks meie wõlad, nõnda kui meie andeks anname oma wõlglastele. Ära saada meid mitte kiusatuse sisse; waid päästa meid ära kurjast. Sest Sinu päralt on riik ja wägi ja auu igaweste! Amen!

2. Palwe enne söömist.

Kõigide filmad loodawad Issand Sinu pääle. Sina annad neile nende rooga omal ajal. Sa teed oma helde käe lahti ja täidad kõik, mis elab, hää meelega. Õnnista ka seda leiba ja rooga Su nime auuks! Amen!

3. Palwe pärast söömist.

Tänagem Issandat, sest Tema on hää ja Ta heldus kestab igaweste! Ta lasseb rohthu kaswada lojuste ja orast inimeste tarwituseks. Auu olgu Isale, Pojale ja Pühale Waimule! Amen!

4. **Esimene päätükk.**

Jumala kümnest käsust.

Esimene käsk.

Mina olen Issand sinu Jumal: sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrvas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõigi asjade kartma, armastama ja tema pääle lootma.

Teine käsk.

Sina ei pea mitte Jumala oma Issanda nime ilma asjata suhu wõtma: sest Issand ei jäta teda nuhtlemata, kes tema nime kurjaste pruugib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime jutres mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta, waid et meie teda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

Kolmas käsk.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, hääle meelel kuuleme ja õpime.

Neljäs käsk.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina kaua elad maa pääl.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wane-
maid ja isandaid ei põlga ega wihasta! waid et meie neid auus-
tame, teenime, nende sõna kuuleme ja neid armsaks ja kalliks peame.

Viies käst.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise ihule sühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale hääd teeme kõige ihu häda sees.

Seisemes käst.

Sina ei pea mitte abielu ära rikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie kasiaste ja puhtaste elame kõnede ja tegude sees; ja et igatiks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

Seitsmes käst.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise raha ehk wara ei wõta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja päätoitust aitame kaswatada ja hoida.

Naheksas käst.

Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligemise wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise pääle mitte kawalaste ei waleta, teda mitte ei peta, keelt ei pekka, ega kurje kõnesid tema pääle ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, dik hääd temast kõneleme ja kõik asjad hääks kääname.

ihetas käst.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise pärandust ehk koda kawaluslega ei püüa, ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda eneselle wõiks pibada.

tiimes käst.

Sina ei pea mitte himustama oma ligemise naist, sulast, ümmardajat, weisid ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligemise naist, peret ega weisid ära ei awatelle ega wägisi ei wõta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neist sinasist käs-
kudest?

Tema ütleb nõnda; Mina Issand minu Jumal olen püha wihaaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte kolmandamast ja neljandamast põlwest saadik neile, kes mind wihtawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käjud peawad, teen mina hääd tuhandest põlwest saadik.

Mis see on?

Jumal ähwardab nuhelda kõiki, kes need sinased käjud üle astuwad; sellepärast peame meie tema wiha kartma ja mitte nende käskude wastu tegema; aga tema tõutab armu ja kõik hääd kõigile, kes neid käskusid peawad; sellepärast peame meie teda ka armastama, tema pääle lootma ja häameelega tema käskude järele tegema!

5. Kirja wahemärgid.

- , komma, lühike kinnipidamise märk.
- ; semikoolon, pikk kinnipidamise märk.
- : koolon, näituse märk.
- . punkt, lõpemärk.
- ? küsimise märk.
- ! õhkamise märk.
- " " jutumärk.
- □ klamrid, sulgumise märk.
- ' kustutusmärk.
- mõtlemise märk.
- ehk = köitemärk.
- * ehk ✕ osandamise märk.
- § paragrahv ehk jaumärk.

6. Arwu tähed ja nende nimed.

●	● ●	● ● ●	● ● ● ●	● ● ● ● ● ●	● ● ● ● ● ●	● ● ● ● ● ● ● ● ●
1	2	3	4	5	6	7
üks	kaks	kolm	neli	viis	kuus	seitse
		● ● ● ● ● ●	● ● ● ● ● ● ● ● ●	● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●	● ● ● ● ● ● ● ●	
		8	9	10		
		kahelja	üheksja	kümme		

7. Nehkendusmärgid.

- + (plus) kofkuarwamise märk; 6 + 4 tähendab 6 ja 4.
 — (minus) mahaarwamise märk; 9 — 6 tähendab 9 ^{saft} wõta 6 ära.
 × Kaswatamise märk; 4 × 3 tähendab 4 kord 3.
 : Jagamise märk; 5 : 25 tähendab 5 on 25 sees.
 = Võrdlemise märk; 4 + 5 = 9 tähendab 4 ja 5 on 9 ehit 12 — 7 = 5, täh. 12 wähem 7 jääb 5; 4 × 7 = 28 täh. 4 kord 7 on 28; 6 : 30 = 5, täh. 6 on 30 sees 5 korda.

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

8. Ladina keele numbrid.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI	XXII	XXIII	XXIV	XXV					
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25					
XXVI	XXVII	XXVIII	XXIX	XXX	XL	L	LX	LXX						
26	27	28	29	30	40	50	60	70						
LXXX	XC	C	CC	CCC	CD	D	DC	DCC	DCCC	CM	M			
80	90	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000			

9. Ladina keele tähed.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg

A a B b C c D d E e F f G g

H h I i J j K k L l M m N n

Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn

H h I i J j K k L l M m N n

H h I i J j K k L l M m N n

Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu

O o P p Q q R r S s T t U u

O o P p Q q R r S s T t U u

Vv Ww Xx Yy Zz

V v W w X x Y y Z z

V v W w X x Y y Z z

10. Saksa keele märgid.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg

A a B b C c D d E e F f G g

(tse)

(ehw)

Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn

H h I i J j K k L l M m N n

H h I i J j K k L l M m N n

<i>Oo</i>	<i>Pp</i>	<i>Qq</i>	<i>Rr</i>	<i>Ss</i>	<i>Tt</i>
O o	P p	Q q (ku)	R r	S s	T t
<i>Uu</i>	<i>Vv</i>	<i>Ww</i>	<i>Xx</i>	<i>Yy</i>	<i>Zz</i>
U u	V v (fau)	W w	X x (ifs)	Y y (i=psilon)	Z z (tset)

11. Wene keele tähed.

<i>a</i>	<i>õ</i>	<i>b</i>	<i>v</i>	<i>dg</i>	<i>e</i>
a (a)	õ (b)	B (w)	Г (g)	Д (d)	e (e)
<i>ж</i>	<i>з</i>	<i>u</i>	<i>i</i>	<i>k</i>	<i>л</i>
Ж (fhe)	З (fe)	И (i)	і (i)	К (f)	Л (l)
<i>м</i>	<i>н</i>	<i>o</i>	<i>n</i>	<i>p</i>	<i>с</i>
М (m)	Н (n)	О (o)	П (p)	Р (r)	С (s)
<i>m</i>	<i>y</i>	<i>φ</i>	<i>x</i>	<i>ц</i>	<i>ч</i>
Т (t)	у (u)	Ф (ehw)	Х (fha)	Ц (tse)	Ч (tsh)

<i>ш</i>	<i>щ</i>	<i>ъ</i>	<i>ы</i>	<i>ь</i>	<i>ѣ</i>
Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь	Ѣ
(ſha)	(iſtſha)	(jār)	(jerōi)	(jerj)	(jāti)

<i>э</i>	<i>ю</i>	<i>я</i>	<i>о</i>	<i>й</i>
Э	Ю	Я	О	Й
(e)	(ju)	(ja)	(ſiita)	(iſkratſoi).

<i>А</i>	<i>Б</i>	<i>В</i>	<i>Г</i>	<i>Д</i>	<i>Е</i>
А	Б	В	Г	Д	Е
(a)	(b)	(w)	(g)	(d)	(e)

<i>Ж</i>	<i>З</i>	<i>И</i>	<i>Й</i>	<i>К</i>	<i>Л</i>
Ж	З	И	Й	К	Л
(ſhe)	(ze)	(i)	(j)	(k)	(l)

<i>М</i>	<i>Н</i>	<i>О</i>	<i>П</i>	<i>Р</i>	<i>С</i>
М	Н	О	П	Р	С
(m)	(n)	(o)	(p)	(r)	(s)

<i>Т</i>	<i>У</i>	<i>Ф</i>	<i>Х</i>	<i>Ц</i>	<i>Ч</i>
Т	У	Ф	Х	Ц	Ч
(t)	(u)	(ſhw)	(kha)	(tſe)	(tſhe)

Ш Ш Ч Ч Ъ Ъ
 (Sha) (Shtsha) (Šär) (Šeröi) (Šerj) (Šätj)

Э Э Я Я Ъ Ъ
 (E) (Su) (Sa) (Sitta) (Škratfoi).

12. Suurte tähtede kirjutamine.

U U, Ush.

A A, Aur.

O O, Ora.

S S, Saun.

L L, Liifu.

T T, Tuba.

N N, Noorik.

M M, Muna.

P P, Peeter.

R R, Rist.

J J, Jalq.

K K, Kaarel.

H H, Hans.

W W, Wader.

E E, Ema.

B B, Brestau.

D D, Daniel.

G G, Gabriel.

Z Z z, Zion.
C C c, Carl.
Ch Ch ch, China.
Sch Sch sch, Schiller.
F F f, Fauna.
V V v, Victor.
X X x, Xerxes.
Q Q q, Quarta.
Y Y y, York.

Korraleht.

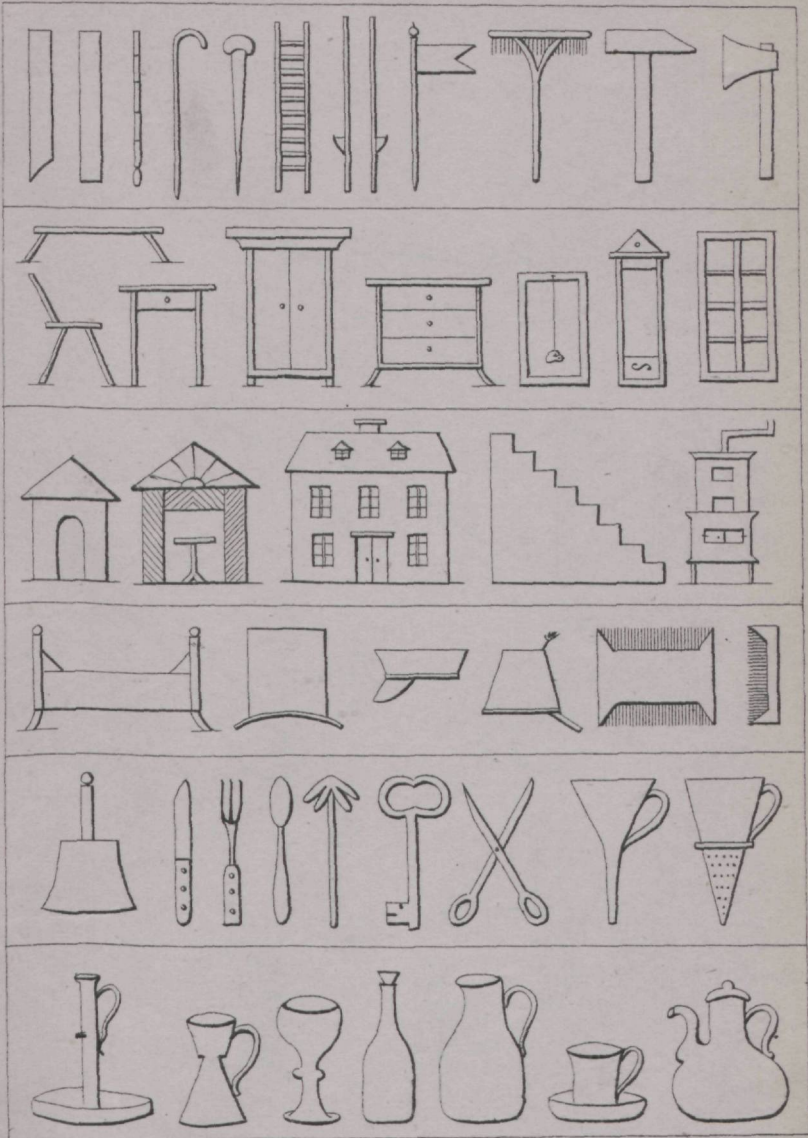
1 ford 1 on 1	1 ford 2 on 2	1 ford 3 on 3
2 × 1 = 2	2 × 2 = 4	2 × 3 = 6
3 × 1 = 3	3 × 2 = 6	3 × 3 = 9
4 × 1 = 4	4 × 2 = 8	4 × 3 = 12
5 × 1 = 5	5 × 2 = 10	5 × 3 = 15
6 × 1 = 6	6 × 2 = 12	6 × 3 = 18
7 × 1 = 7	7 × 2 = 14	7 × 3 = 21
8 × 1 = 8	8 × 2 = 16	8 × 3 = 24
9 × 1 = 9	9 × 2 = 18	9 × 3 = 27
10 × 1 = 10	10 × 2 = 20	10 × 3 = 30

1 ford 4 on 4	1 ford 5 on 5	1 ford 6 on 6
2 × 4 = 8	2 × 5 = 10	2 × 6 = 12
3 × 4 = 12	3 × 5 = 15	3 × 6 = 18
4 × 4 = 16	4 × 5 = 20	4 × 6 = 24
5 × 4 = 20	5 × 5 = 25	5 × 6 = 30
6 × 4 = 24	6 × 5 = 30	6 × 6 = 36
7 × 4 = 28	7 × 5 = 35	7 × 6 = 42
8 × 4 = 32	8 × 5 = 40	8 × 6 = 48
9 × 4 = 36	9 × 5 = 45	9 × 6 = 54
10 × 4 = 40	10 × 5 = 50	10 × 6 = 60

1 ford 7 on 7	1 ford 8 on 8	1 ford 9 on 9
2 × 7 = 14	2 × 8 = 16	2 × 9 = 18
3 × 7 = 21	3 × 8 = 24	3 × 9 = 27
4 × 7 = 28	4 × 8 = 32	4 × 9 = 36
5 × 7 = 35	5 × 8 = 40	5 × 9 = 45
6 × 7 = 42	6 × 8 = 48	6 × 9 = 54
7 × 7 = 49	7 × 8 = 56	7 × 9 = 63
8 × 7 = 56	8 × 8 = 64	8 × 9 = 72
9 × 7 = 63	9 × 8 = 72	9 × 9 = 81
10 × 7 = 70	10 × 8 = 80	10 × 9 = 90

10 ford 10 on 100, 10 ford 100 on 1000.

I.

II.

Tartus.

Schnafenburgi

teieik ja tulu.

Sind 20 kop.